

Poročilo okrogle mize »Funkcionalna pismenost mlajših odraslih«

Okrogla miza je potekala v ponedeljek, 20. 4. 2015, na Šolskem centru Celje. Glavni namen okrogle mize je bil pogovor o funkcionalni pismenosti mlajših odraslih, izmenjava izkušenj, mnenj, ob zaključku pa smo želeli priti tudi do konkretnih rezultatov, aktivnosti, ki bi jih lahko izvedli, za izboljšanje funkcionalne pismenosti.

S postavitvijo teoretičnega okvirja in predstavitvijo mednarodne raziskave o kompetencah odraslih PIAAC, je okroglo mizo odprla mag. Estera Možina z Andragoškega centra Slovenije. Seznanila nas je, da so, v okviru raziskave, ravnokar končali z zbiranjem podatkov. V raziskavi je sodelovalo 33 držav, skoraj 800 milijonov odraslih (od tega v Sloveniji 5000). Uradni rezultati raziskave bodo za Slovenijo znani v maju 2016, zato o konkretnih rezultatih še ne moremo govoriti¹. Na začetku je izpostavila opažanje zakaj je pismenost spet porinjena v ospredje stroke. K temu so pripomogle objave rezultatov raziskav, ki dajejo neke globalne rezultate glede pismenosti in izobraževanega sistema odraslih. Na podlagi raziskav so nastala priporočila, publikacije; vzpostavil se je nov portal EPAL, ki je namenjen širitvi dobrih praks v izobraževanju odraslih. Ključna pa je umestitev vprašanja kaj pomeni pismenost v velikih zgodbah, kot so brezposelnost, gospodarska kriza? Slovenija je država², ki se bo soočila z največjim upadom priložnosti in delovnih mest za nekvalificirane delavce. Število delovnih mest, ki zahtevajo nizko usposobljenost se bo zmanjšalo do leta 2020 za 40%. Povpraševanje po srednje kvalificiranih delavci se bo zmanjšalo za 20%, medtem ko se po povpraševanje po visoko kvalificiranih delavcih povečalo za 20%. Naslednji problem je staranje prebivalstva, saj se Slovenija že danes uvršča med države EU z najhitrejšim staranjem prebivalstva. Delež odraslih po 55. letu, ki so aktivni na trgu dela je med najmanjšimi v EU in tudi med članicami OECD.

V nadaljevanju je Metka Hojnik Verdev izpostavila prepričanje, da se za slabšo funkcionalno pismenost krivo zmanjšanje števila ur slovenščine v osnovni šoli. Še dodatno pa so k temu pripomogle spremembe izobraževalnega sistema, na tem mestu je izpostavila nivojski pouk, spremembe kurikulov ... Po njenem mnenju so spremembe pripeljale do tega, da se osredotočamo samo na peščico najboljših, glavnina pa je prikrajšana za pogljobljena predavanja iz slovenskega jezika.

Simona Črep pa je predstavila anketo, ki jo je opravila med udeleženci izobraževanja odraslih, 23. 3. 2015, v okviru predavanja pri predmetu slovenščina s pomočjo anketnega vprašalnika. V anketiranju je sodelovalo 26 udeležencev izobraževanja odraslih Šolskega centra Celje. Z anketiranjem je dobila vpogled v sposobnost branja, pisanja in razumevanja besedil med udeleženci izobraževanja odraslih ter njihov pogled na jezik kot

¹ Lahko pa govorimo za tiste države (24), ki so bile vključene v prvi krog te raziskave.

² Po podatkih CEDEFOP.

sredstvo sporazumevanja. Zavest o njihovih bralnih in sporazumevalnih sposobnostih je bila izpostavljena, kot zelo prisotna. Rezultati so pokazali, da udeleženci večjih težav z uporabo jezika nimajo. Testiranje njihove samoocene je opravila s pisnim preizkusom. Analiza rezultatov je pokazala, da praksa ne kaže tako dobrih rezultatov znanja slovenskega jezika, kot bi jo pričakovali na podlagi samoocene. Zanimivo je tudi ozko razmišljanje, da je knjižni jezik pomemben samo pri predmetu slovenščini, pri strokovnih predmetih o tem niso razmišljali. Razveseljiva pa je visoka stopnja zavedanja kako bi lahko izboljšali znanje jezika.

Po teoretičnih predstavitev je sledila vodena okrogla miza. Na začetku je voditeljica predstavila vse udeleženske okrogle mize. Zvonka Pangerc Pahernik pa je v uvodu umestila okroglo mizo v Parado učenja in predstavila zakaj je pismenost pomembna. V začetnem delu okrogle mize smo iskali razloge za slabšo funkcionalno pismenost. Prvi sklop problemov se pojavi že v osnovni in srednji šoli. Estera Možina na podlagi osebne izkušnje in preko sveta staršev osnovne šole opaža, da se primanjkljaj začenja kazati že v osnovni šoli. Učenci imajo sicer priložnost dodatnih vključevanj v razne debatne krožke, vendar so tu v ozadju starši; otroci v šoli, s strani učiteljev, niso deležni pravih spodbud. Metka Hojnik Verdev je temu dodala še pomanjkanje pisanja med poukom in dajanje prevelike pozornosti samo najboljšim. Tudi Simona Črep je mnenja, da pomanjkljivosti izhajajo že iz osnovne šole, vendar se nadaljujejo tudi v srednji šoli. Izhaja pa iz prepričanja, da se da marsikaj popraviti, v prvi vrsti vsak sam pri sebi, kot tudi sistemsko na ravni šole, šolskega centra, vendar je ključna doslednost. Nevenka Poteko je k temu dodala še vidik, pomanjkanja bralne kulture. Iz svojih izkušenj pa opaža, da odrasli izobraževalci ne vedo katero gradivo potrebujejo, kako ga iskati v knjižnici ... Kasneje se ta primanjkljaj kaže tudi na delovnem mestu. Pomembna je vloga delodajalcev; ti načeloma spodbujajo izobraževanje svojih delavcev, vendar s strokovnega področja, splošno izobraževanje pa je postavljeno na stranski tir. Irena Gobec je poudarila, da je pri delodajalcih problem tudi, da je izobraževanje namenjeno višjim kadrom, medtem ko nižji kader nima toliko priložnosti za izobraževanje.

Med izpostavljenimi problemi je pomemben vidik financiranja izobraževanja odraslih, ki ni sistemsko urejen, na ravni države. V veliki meri so odrasli izobraževalci samoplačniki, kar še zmanjšuje možnost vključevanja najbolj ranljivih skupin. Jožica Razpet je dodala, da na Zavodu za zaposlovanje trenutna finančna sredstva omogočajo kritje strokov za dokončanje osnovne šole; za nadaljnja usposabljanja pa so posamezniki prepuščeni sami sebi. Andreja Jelen Mernik pa je izpostavila veliko stopnjo tolerantnosti do problema pismenosti. Največkrat ga sploh ne dojemamo kot problem ali pa ga preprosto sprejmemo kot dejstvo.

Drugi del okrogle mize je bil namenjen iskanju rešitvam problema. Rešitve so bile osredotočene na konkretne izboljšave, ki jih lahko vpeljemo na šolskem centru. Predvsem gre tukaj za veliko medsebojnega

sodelovanja profesorjev, knjižničarjev, ravnateljev ... Večji poudarek bi morali nameniti pismenosti pri vseh predmetih. Izobraževalci pa bi bili deleži več povratnih informacij. Predstavi se predlog o formiranju skupine za pripravo enotnih navodil za seminarske naloge in druge pisne izdelke. Med konkretnimi cilji je tudi direktna kontaktna ura v knjižnici za izobraževalce odraslih.

Medpodjetniški izobraževalni center si bo skupaj z Zavodom za zaposlovanje prizadeval raziskati med delodajalci, kakšne izobraževalne potrebe se pojavljajo pri njihovih zaposlenih.

Ob zaključku smo prišli, do spoznanj, da funkcionalna pismenost ostaja velik problem v sodobni družbi, da se bo v prihodnje potrebno lotiti reševanja problema sistematično, sistemsko. Vendar pa je potrebno korake k temu narediti že danes, pri sebi, v institucijah in okoljih v katerih delamo in ustvarjamo. Skupno sodelovanje pa bo iz teh majhnih korakov naredilo velike korake.